

Horsens-søstre banede vejen

Maleriudstilling på Horsens Museum fortæller både lokal-historie og kvinde-historie

Tekst: Chr. Rimestad

Et stykke lokal kunst-historie og et stykke kvinde-historie fra slutningen af sidste århundrede bliver frem til den 30. september fortalt i Flensburgs Enkebolig, Nørregade 31 i Horsens.

I den smukt istandsatte bygning har byens museum åbnet en udstilling med malerier af søstrene Ludovica og Emmy Thornam, som var med i forreste række, da kvinderne i 1880'erne og 1890'erne kæmpede for at blive anerkendt som ligeværdige med mændene på det kunstneriske område.

Kampen har sikret de to plads i kunst-bøgerne, men ikke i den brede, folkelige bevidsthed. Alligevel er deres indsats vigtig, for Ludovica og Emmy Thornam var med til at bane vejen for senere tiders kvindelige kunstnere - eller malerinder, som det hed i sidste århundrede.

Tvunget af tiden

De fleste af de 22 malerier, som nu er hængt op i Flensburgs Enkebolig, er i Horsens Museums besiddelse. En del er skænket af Emmy Thornam, andre har museet købt. Seksmalerier er lånt fra kunstmuseerne i Vejle og Århus.

Billederne fortæller klart; hvad de to søstre mest beskæftigede sig med - Ludovica Thornam med portræt-maleriet, Emmy Thornam med blomster-maleriet. Men ingen af de to ønskede det tilsyneladende sådan. Det var tiden, som mere eller mindre tvang dem over i disse genrer.

Emmy Thornam blev født i 1852, Ludovica Thornam året efter. Far'en, Ludvig Thornam, var lærer ved Horsens lærde Skole. Han døde i 1879, og moderen Anine Charlotte Frederikke Thornam sad tilbage med en lille pension.

Med de få penge var det helt oplagt, at mor'en ikke kunne hjælpe sine døtre meget med den kunstneriske løbebane, som de da havde påbegyndt. Allerede fra små tegnede og-malede de, og forældrene hjalp dem på vej ved at lade dem *gå* til undervisning i teg

ning og perspektiv på Horsens tekniske Skole. I 1873 - Emmy Thornam var da 21, søsteren et år yngre - fik de far'ens til-ladelse til at påbegynde en egentlig kunstnerisk uddan-nelse:

Lukket for kvinder

I dag ville man naturligt si-ge, at så gjaldt det ellers bare om at komme ind på Kunsta-kademiet. Men i 1870'erne var det lukket land for kvinder. I stedet boede søstrene tre vintre hos familie i København og fik undervisning på den teg-neskole, maleren Vilhelm Kyhn havde oprettet.

Et lidt besynderligt sted må det have været, for Kyhn havde ikke tiltro til kvinders kunstneriske evner. Der skul-le mandlige egenskaber til at udvikle en god kunstner, mente han.

I det hele taget var kunsten dengang helt klart mændenes område, og kvinderne måtte tilegne sig deres teknik og kunstneriske sprog, hvis de ville opnå anerkendelse. Først senere kom erkendelsen af, at kunsten ikke er knyttet til et bestemt køn.

Men trods den mandlige do-minans slog det kvindelige nu alligevel igennem hos de to søstre. Når man kigger på Ludo-vica Thornams portrætter, er mændene tunge og stive, mens kvinderne har meget mere liv og ynde. Man kan ek-sempelvis betragte hendes selvportræt på udstillingen i Nørregade, som viser en kvinde med masser af kraft i blikket - en smuk protest mod tidens opfattelse af de kvindelige kunstnere som andenrangs.

Blomster og portrætter

De uskrevne - eller måske rettere: mands-skrevne - reg-ler om kvinders formåen var helt klart med til at bestemme, at Ludovica Thornam kom til at male netop portrætter, og at Emmy Thornam blev blomster-maler.

Det var Vilhelm Kyhn, som rådede. Ludovica Thornam skulle være portræt- og figur-malerinde, mente han, og hun blev sendt til undervisning hos andre mandlige kunstnere, som støttede denne udvikling. Hun fik i 1878 og 1879

nogle portrætter antaget på Charlottenborgs forårs-udstilling, og med det fulgte de første bestillinger. Samtidig døde far'en, og dermed var hun tvunget til at forsørge sig selv. Det gjorde hun ved at male portrætter for adelige og velhavende borger-folk'- og det begrænsede utvivlsomt hendes udvikling.

Emmy Thornam forsøgte sig i starten som landskabsmaler, men havde ikke held til at komme på Charlottenborg. Desuden havde hun efter far'ens død ikke råd til at tage på landet i længere tid for at. male, sagde hun selv. Så hun søgte råd hos Vilhelm Kyhn. Mal blomster, svarede han. Han vidste, at der var mange købere til blomster-malerierne, og samtidig lå der i tiden den uskrevne regel, at blomster kunne kvinder godt finde ud af at male.

Blomsterne interesserede ikke Emmy Thornam, men hun fulgte alligevel rådet. I 1882 fik hun det første maleri antaget på Charlottenborg, og derefter blev det til flere hundrede blomster-malerier frem til hendes død i 1935. De fleste er i dag i privateje, men et stort udvalg kan dog seses på udstillingen i Flensburgs Enkebolig.

Mange købere

Med kravet om selv at skaf-fe penge til livets opretholdel-se fulgte også en beslutning om at forlade Horsens. Mulig-hederne var bedre i Køben-havn, hvor der i forvejen boede slægtninge. Så Emmy og Ludovica Thornam flyttede omkring 1880 sammen med deres mor til hovedstaden.

Takket være legater kom de to søstre i 1880'erne og 1890'erne på flere rejser til udlandet. Frankrig og Italien var et par af de lande, de besøgte. I Paris fik de begge undervisning.

Med nogen egentlig aner-kendelse blev det ikke til - og da slet ikke fra de høje herrer, som sad øverst på det kunst-neriske parnas.

Derimod var der købere nok til deres malerier. I 1893 holdt de separat salgs-udstilling hos den kendte kunsthandler Stockholm i Bredgade i Kø-benhavn. Det var endnu et led i den kvindelige frigørelse, for kvinder og separat-udstillin-

Emmy Thornams »Blomstrende artiskokker«.

ger hørte bestemt ikke sam-men i datidens samfund. 70 malerier havde de to med, og knap 40 blev solgt, bl.a. tre til Christian IX og dronning Louise.

Mere frihed

Nogle få år efter - i 1896 - døde Ludovica Thornam. Em-my Thornam fortsatte som blomster-maler. Med tiden fik hun mere frihed i Sine motiver. De lidt gammeldags og mørke blomster-opstillinger blev udvidet med billeder af fritvoksende planter og blomster.

Begge dele kan ses på muse-ets udstilling. Emmy Thornam daterede ikke sine malerier, og derfor kan det være svært at lave en kronologisk opstilling. Men der er langt fra blomster-kurvene til f.eks. det meget smukke »Blomstrende artiskokker«, som

man nemt ser sig glad i. Bille-det var med på Charlottenborgs forårs-udstilling i 1905.

Hvad nu hvis...

Mens man kigger billederne i de små rum i Nørregade-hu-set, kan man ikke lade være med at spekulere på, hvordan det ville være gået de to Horsens-søstre, hvis tiderne og deres muligheder havde været nogle andre.

Hvad nu hvis de ikke var kommet i hænderne på en mand som Vilhelm Kyhn, der ikke troede på kvindernes evner og var klart imod de strømninger mod lysere farver og friere motiv-valg, som kom fra Frankrig?

Og hvad nu hvis, hvis deres far Ludvig Thornam ikke var død i 1879, men havde levet længe nok til at hjælpe sine døtre lidt mere på vej?

På Vilhelm Kyhns tegne-skole kom også en anden kvin-de, nemlig Anna Ancher. Ta-lentfuld var hun - og mere ta-lentfuld end de to søstre fra Horsens. Men det har utvivl-somt også hjulpet hende på vej, at hun var fra det Skagen, hvor hendes mand Michael Ancher, P. S. Krøyer og andre kendte folk malede lyset og livsglæden tilbage i dansk kunst.

Hvad nu, hvis Ludovica og Emmy Thornam var rejst til Skagen i stedet for til Køben-havn?